

United Nations
Nations Unies

International
Criminal Tribunal
for the former
Yugoslavia

Tribunal Pénal
International pour
l'ex-Yougoslavie

SAŽETAK PRESUDE

(Isključivo za medije. Nije zvaničan dokument.)

ŽALBENO VIJEĆE

Haag, 8. april 2015.

Sažetak presude Žalbenog vijeća u predmetu Tužilac protiv Zdravka Tolimira

U nastavku je sažetak presude koju je danas pročitao sudija Theodor Meron.

Ovaj žalbeni postupak tiče se odgovornosti g. Tolimira za krivična djela počinjena u eklavama Srebrenica i Žepa, u istočnoj Bosni 1995. godine. U to vrijeme, g. Tolimir je bio pomoćnik komandanta i načelnik Sektora za obavještajno-bezbjednosne poslove Glavnog štaba Vojske Republike Srpske. Dalje ću Vojsku Republike Srpske pominjati kao VRS.

Pretno vijeće je zaključilo, uz suprotno mišljenje sutkinje Nyambe, da je Tolimir učestvovao u dva udružena zločinačka poduhvata koji se terete u optužnici - udruženi zločinački poduhvat ubistva vojno sposobnih muškaraca iz Srebrenice i udruženi zločinački poduhvat prisilnog uklanjanja stanovništva bosanskih Muslimana iz enklava Srebrenica i Žepa. Pretno vijeće je konstatovalo, uz suprotno mišljenje sutkinje Nyambe, da je Tolimir kriv prema članu 7(1) Statuta Međunarodnog suda za genocid, udruživanje radi vršenja genocida, istrebljivanje, ubistvo, progone i nehumana djela kroz prisilno premještanje. Pretno vijeće je, uz suprotno mišljenje sutkinje Nyambe, osudilo g. Tolimira na kaznu doživotnog zatvora.

Tolimir je podnio 25 žalbenih osnova kojima osporava svoje osude i kaznu. On zahtijeva da Žalbeno vijeće ukine sve njegove osude ili, alternativno, značajno smanji njegovu kaznu. Žalbeno vijeće će se sada osvrnuti na svaku od Tolimirovih tvrdnji.

Od prve do četvrte žalbene osnove, g. Tolimir osporava odluku Pretnog vijeća o formalnom primanju na znanje činjenica o kojima je već presuđeno i njegovo ocjenjivanje izvjesnih dokaza. Iz razloga navedenih u Presudi, Žalbeno vijeće, uz suprotno mišljenje sudije Antonettija, konstatuje da Pretno vijeće nije pogriješilo kada je formalno primilo na znanje 523 činjenice o kojima je već presuđeno u drugim prvostepenim i drugostepenim presudama na MKSJ i nije pogriješilo u svom ocjenjivanju tih činjenica. Žalbeno vijeće, uz suprotno mišljenje sudije Antonettija, odbija Tolimirovu prvu žalbenu osnovu.

G. Tolimir takođe osporava oslanjanje Pretnog vijeća na presretnute razgovore koje je napravila bosansko-muslimanska strana u sukobu. On tvrdi da je prilikom donošenja zaključaka o presretnutim razgovorima Pretno vijeće počinilo nekoliko grešaka koje poništavaju Prvostepenu presudu. Iz razloga navedenih u Presudi, Žalbeno vijeće konstatuje da Pretno vijeće nije pogriješilo u svojoj procjeni presretnutih razgovora. Žalbeno vijeće, prema tome, odbija Tolimirovu drugu žalbenu osnovu.

U okviru svoje treće žalbene osnove, Tolimir tvrdi da je Pretno vijeće pogrešno primjenilo pravo prihvativši Richarda Butlera kao vještaka. On tvrdi da tužilaštvo nije objelodanilo njegov izvještaj vještaka kako to nalaže pravilo 94bis Pravilnika o postupku i dokazima i da je Butlerova dugogodišnja saradnja s tužilaštvom trebalo da navede Pretno vijeće da Butlera smatra istražiteljem tužilaštva koji svjedoči o svom vlastitom mišljenju. Iz razloga navedenih u pismenoj Presudi, Žalbeno vijeće konstatuje da je Pretno vijeće pogriješilo kada je smatralo da je najava tužilaštva o namjeri da Butlera pozove kao vještaka bila dovoljna da se ispune zahtjevi pravila 94bis. Žalbeno vijeće takođe konstatuje da je Pretno vijeće pogriješilo kada je zaključilo da je g. Tolimir implicitno prihvatio

www.icty.org

Pratite MKSJ na [Facebooku](#), [Twitteru](#) i [YouTubeu](#)

Služba za medije/komunikacije

Churchillplein 1, 2517 JW La Haye. B.P 13888, 2501 EW La Haye. Pays-Bas

Tél. : +31-70-512-8752 ou 512-5343

Butlerov status vještaka tokom suđenja. Međutim, Žalbeno vijeće zaključuje da ove greške Pretresnog vijeća nisu bile na štetu g. Tolimira, niti su imale posljedica na njegovu osudu. Žalbeno vijeće dalje konstatuje, uz suprotno mišljenje sudije Antonettija, da iz razloga navedenih u Presudi, Pretresno vijeće nije pogriješilo u tome što je Butlera smatralo vještakom niti u načinu na koji je ocijenilo njegov iskaz. Žalbeno vijeće, uz suprotno mišljenje sudije Antonettija, prema tome, odbija Tolimirovu treću žalbenu osnovu.

Tolimir dalje, u okviru svoje četvrte žalbene osnove, osporava kako je Pretresno vijeće ocijenilo iskaze šest svjedoka tužilaštva koji su sadašnji ili bivši istražitelji tužilaštva. Iz razloga navedenih u Presudi, Žalbeno vijeće konstatuje da je Pretresno vijeće primijenilo ispravan pravni standard prilikom ocjenjivanja iskaza ovih svjedoka i da je djelovalo u okviru svog diskrecionog prava prilikom utvrđivanja težine koju treba pripisati ovim dokazima. Shodno tome, Žalbeno vijeće, odbija Tolimirovu četvrtu žalbenu osnovu.

U žalbenim osnovama od šest do trinaest, g. Tolimir osporava neke od pravnih i činjeničnih zaključaka Pretresnog vijeća u vezi s istrebljivanjem kao zločinom protiv čovječnosti, genocidom i prisilnim premještanjem.

U okviru devete žalbene osnove, Tolimir osporava po više osnova način na koji je Pretresno vijeće izračunalo broj osoba koje su snage bosanskih Srba protivpravno ubile nakon pada Srebrenice. Prvo, on tvrdi da je Pretresno vijeće pogrešno primijenilo pravo izračunavši broj osoba ubijenih u okolnostima različitim od konkretnih incidenata koji se navode u optužnici. Drugo, on tvrdi da je Pretresno vijeće počinilo metodološke greške prilikom izračunavanja ukupnog broja ubijenih. Treće, on osporava zaključke Pretresnog vijeća u izračunavanju broja žrtava protivpravno ubijenih u četiri konkretna incidenta.

Kasnije ću se osvrnuti na šestu i devetu žalbenu osnovu.

Pretresno je konstatovalo je da su nakon pada Srebrenice snage bosanskih Srba protivpravno ubile najmanje 5.749 bosanskih Muslimana. Ovaj broj obuhvata i one ubijene na konkretnim mjestima zločina navedenim u paragrafima 21.1-22.4 optužnice i 779 osoba ubijenih u okolnostima koje nisu konkretno navedene u optužnici. Žalbeno vijeće naglašava da u donošenju svoje presude, pretresno vijeće može osuditi optuženog samo za krivična djela za koja se tereti u optužnici. Materijalne činjenice koje se ne navode u optužnici ne mogu poslužiti kao legitimna osnova za osudu optuženog. U ovom predmetu, incidenti koji se terete u optužnici nisu samo primjeri kažnjivog ponašanja za koje je Tolimir odgovoran već predstavljaju iscrpan spisak konkretnih navoda kojima se tereti. Žalbeno vijeće, prema tome, zaključuje da je Pretresno vijeće pogriješilo kada je konstatovalo da su snage bosanskih Srba protivpravno ubile 779 osoba u okolnostima koje nisu konkretno navedene u optužnici i kada se oslonilo na ovaj veći broj u podršku svojim zaključcima o osudama koje je izreklo g. Tolimiru. Međutim, Žalbeno vijeće nije uvjereno da ova greška u primjeni prava poništava Prvostepenu presudu jer g. Tolimir nije pokazao zašto mu ne bi bile izrečene osude na osnovu broja osoba za koje je Pretresno vijeće konstatovalo da su protivpravno ubijene u konkretnim okolnostima navedenim u optužnici.

Kada je riječ o tvrdnji g. Tolimira da je Pretresno vijeće počinilo metodološke greške u izračunavanju ukupnog broja ubijenih, Žalbeno vijeće primjećuje da je Pretresno vijeće došlo do svojih zaključaka o broju osoba ubijenih u incidentima konkretno navedenim u optužnici tako što je analiziralo kombinaciju dokaza koju su sačinjavali iskazi svjedoka o okolnostima ubistava, forenzički dokazi i demografski podaci. Iz razloga navedenih u Presudi, Žalbeno vijeće odbacuje Tolimirovo osporavanje zaključaka Pretresnog vijeća da su osobe identifikovane iz masovnih grobnica u vezi s događajima u Srebrenici ubijene protivpravno. Slično tome, iz razloga navedenih u Presudi, Žalbeno vijeće odbija Tolimirove

argumente kojima osporava pouzdanost demografskih dokaza i dokaza na osnovu analize DNK, na koje se oslonilo Pretresno vijeće.

Žalbena vijeće takođe konstatuje da Pretresno vijeće nije pogriješilo u izračunavanju broja bosanskih Muslimana ubijenih u četiri konkretna incidenta navedena u optužnici, kako tvrdi g. Tolimir. Shodno tome, Žalbena vijeće, odbija Tolimirovu devetu žalbenu osnovu.

U okviru šeste žalbene osnove g. Tolimir osporava osudu koja mu je izrečena za istrebljivanje. Njegov glavni argument je da je Pretresno vijeće pogrešno primijenilo pravo primjenjujući neispravan pravni standard za *mens rea* istrebljivanja kao zločina protiv čovječnosti, tvrdeći da su žrtve ovog zločina morale biti odabrane na osnovu njihovog statusa civila. Tolimir dalje tvrdi da je Pretresno vijeće pogriješilo kada je zaključilo da su ubistva g. Mehmeda Hajrića, predsjednika opštine i predsjednika Ratnog predsjedništva Žepe; pukovnika Avde Palića, komandanta Žepske brigade ABiH, koja je bila stacionirana u Žepi i g. Amira Imamovića, koji je bio na čelu jedinice Civilne zaštite (dalje u tekstu: trojica vođa iz Žepe) bila dio "jedne jedine operacije ubijanja" pošto su ubijeni u periodu nakon operacije ubijanja u Srebrenici.

Žalbena vijeće podsjeća da premda utvrđivanje *actus reus* zločina protiv čovječnosti zahtijeva da je krivično djelo izvršeno kao dio raširenog i sistematskog napada na civilno stanovništvo, žrtve krivičnog djela u osnovi ne moraju biti civili. Stoga Žalbena vijeće odbacuje Tolimirove argumente da je Pretresno vijeće primijenilo neispravan standard za utvrđivanje *mens rea*.

Kada je riječ o Tolimirovom argumentu da ubistva trojice vođa iz Žepe nisu bila dio jedne operacije ubijanja koja je obuhvatala masovna ubistva muškaraca iz Srebrenice, Žalbena vijeće podsjeća da je *actus reus* krivičnog djela istrebljivanja "djelo lišavanja života u velikim razmjerama" a *mens rea* je namjera lišavanja života u velikim razmjerama. Procjena "velikih razmjera" vrši se od slučaja do slučaja, uzimajući u obzir okolnosti u kojima je došlo do ubijanja. Premda se *actus reus* krivičnog djela istrebljivanja može utvrditi sabiranjem odvojenih incidenata, Žalbena vijeće je zaključilo da "se ne može zadovoljiti element lišavanja života u velikim razmjerama kolektivnim uzimanjem u obzir različitih događaja počinjenih u različitim prefekturama, u različitim okolnostima, od strane različitih počinitelja i u dužem vremenskom periodu, tj. u periodu od dva mjeseca".

Žalbena vijeće primjećuje da je Pretresno vijeće zaključilo da postoje zajednički faktori između ubistava trojice vođa iz Žepe i masovnih ubistava muškaraca i dječaka iz Srebrenice. To su: činjenica da je do ubistava došlo u sedmicama nakon pada dvije enklave, činjenica da su sve žrtve bili bosanski Muslimani, nasilna priroda ubistava, opći identitet počinitelja ubistava kao pripadnika snaga bosanskih Srba i veza s cjelokupnim ciljem snaga bosanskih Srba "uklanjanja stanovništva bosanskih Muslimana iz enklava". Međutim, Žalbena vijeće primjećuje da je Pretresno vijeće zaključilo da su trojica vođa iz Žepe ubijeni krajem avgusta i u septembru, dakle nakon glavnog napada na civilno stanovništvo koji je trajao do kraja jula 1995. i obuhvatao vojne operacije protiv obje enklave, uklanjanje hiljada civila iz Srebrenice i Žepe i ubijanja muškaraca bosanskih Muslimana iz Srebrenice. U vrijeme ubistava trojice vođa iz Žepe, obje enklave su bile prazne i civilno stanovništvo je bilo premješteno na teritoriju pod kontrolom ABiH. Nadalje, Žalbena vijeće konstatuje da se ubistvo trojice vođa iz Žepe tereti u optužnici i da je Pretresno vijeće konstatovalo da je to predvidljiva posljedica UZP-a prisilnog uklanjanja a ne UZP-a ubistva. Žalbena vijeće nadalje primjećuje da su prije ubistava, trojica vođa iz Žepe izdvojena od ostalih zarobljenih muškaraca bosanskih Muslimana koji nisu ubijeni već su na kraju bili predmet sporazuma o razmjeni zarobljenika. Shodno tome, Žalbena vijeće nije uvjereno da su ubistva trojice vođa iz Žepe bila dio iste operacije ubijanja čija su meta bili muškarci i dječaci iz Srebrenice. Iz tih razloga, Žalbena vijeće prihvata djelimično šestu žalbenu

osnovu, u onoj mjeri u kojoj se ona odnosi na ubistva trojice vođa iz Žepe, a odbija ostatak te žalbene osnove.

U okviru trinaeste žalbene osnove, Tolimir osporava zaključke Pretresnog vijeća da je odvoženje autobusima bosanskih Muslimana iz Potočara 12. i 13. jula 1995. i iz Žepe 25-27. jula 1995. predstavljalo krivično djelo prisilnog premještanja. On tvrdi da je Pretresno vijeće pogriješilo kada je zaključilo da je premještanje stanovništva bilo prisilno pošto su vlasti bosanskih Muslimana u Sarajevu i Žepi tražile da se evakuiše civilno stanovništvo Srebrenice i Žepe prije nego što je došlo do napada na dvije enklave. On takođe tvrdi da Pretresno vijeće nije dalo obrazloženo mišljenje jer nije objasnilo da je civilno stanovništvo Srebrenice i Žepe bilo raseljeno unutar državne granice, tvrdeći da pošto je granica između Republike Srpske i Bosne i Hercegovine bila de jure ili de facto granica, premještanje stanovništva preko te granice ne može predstavljati krivično djelo prisilnog premještanja.

Kada je zaključilo da je premještanje stanovništva iz Srebrenice i Žepe bilo prisilno, Pretresno vijeće je citiralo uvriježeni princip međunarodnog humanitarnog prava da "prisilno raseljavanje nije opravdano ako je humanitarna kriza koja ga je prouzrokovala rezultat upravo protivpravnog djelovanja optuženog". Iz razloga navedenih u Presudi, Žalbeno vijeće ne nalazi nikakvu grešku u procjeni dokaza od strane Pretresnog vijeća i njegovom zaključku da je premještanje stanovništva iz enklava Srebrenica i Žepa bilo prisilno. Žalbeno vijeće takođe konstatuje da Pretresno vijeće nije propustilo da pruži obrazloženo mišljenje, kako to tvrdi g. Tolimir. Pretresno vijeće je razumno zaključilo da su civili bili prisilno premješteni u druga područja BiH, na primjer Kladanj, što ne predstavlja područje preko de jure ili de facto granice. Premda Pretresno vijeće nije izričito zaključilo da je civilno stanovništvo Srebrenice i Žepe bilo raseljeno unutar državnih granica, jasno je da je Pretresno vijeće konstatovalo da je civilno stanovništvo premješteno u područja unutar državnih granica BiH. Iz tih razloga, Žalbeno vijeće, uz suprotno mišljenje sudije Antonettija, odbija trinaestu žalbenu osnovu.

U okviru osme, desete, jedanaeste i dvanaeste žalbene osnove, g. Tolimir osporava više pravnih i činjeničnih nalaza Pretresnog vijeća u vezi s krivičnim djelom genocida. Pretresno vijeće je konstatovalo da je g. Tolimir kriv za genocid počinjen ubijanjem muškaraca iz Srebrenice, nanošenjem teških tjelesnih i duševnih povreda muškarcima iz Srebrenice i ženama, djeci i starcima iz Srebrenice i Žepe, i nametanjem zaštićenoj grupi životnih uslova koji su sračunati da dovedu do njenog uništenja. Gospodin Tolimir prvo tvrdi da je Pretresno vijeće pogrešno primijenilo pravo kada je konstatovalo da se bosanski Muslimani u istočnoj Bosni kvalifikuju kao dio zaštićene grupe prema članu 4 Statuta (osma žalbena osnova). Drugo, on tvrdi da je Pretresno vijeće pogriješilo u primjeni prava i utvrđivanju činjenica u svojoj analizi *actus reus* genocida time što je: (i) pogrešno tumačilo tešku tjelesnu povredu kao genocidno djelo u osnovi i primijenilo to pogrešno tumačenje na činjenice u predmetu (djelimično sedma i djelimično deseta žalbena osnova); i (ii) pogrešno tumačilo izraz "fizičko uništenje" prema članu 4(2)(c) Statuta (djelimično deseta žalbena osnova). Treće, g. Tolimir tvrdi da je Pretresno vijeće pogrešno primijenilo pravo u svojoj analizi *mens rea* potrebne za genocid (djelimično sedma žalbena osnova, jedanaesta i dvanaesta žalbena osnova).

Iz razloga navedenih u Presudi, Žalbeno vijeće smatra neosnovanom tvrdnju g. Tolimira da je Pretresno vijeće pogrešno primijenilo pravo jer nije dalo obrazloženo mišljenje o tome zašto se bosanski Muslimani kvalifikuju kao zaštićena grupa u smislu člana 4 Statuta i zašto su bosanski Muslimani istočne BiH bili znatan dio te grupe. U donošenju svog zaključka o tom pitanju, Pretresno vijeće je citiralo i analogno primijenilo obrazloženje dato u Prvostepenoj presudi u predmetu Popović i drugi i Drugostepenoj presudi u predmetu Krstić o tome zašto stanovništvo bosanskih Muslimana Srebrenice, premda mali procenat ukupnog muslimanskog stanovništva BiH, predstavlja znatan dio te

grupe. Pretresno vijeće je, prema tome, smatralo da se obrazloženje dato u drugim relevantnim predmetima jednako primjenjuje na stanovništvo koje je navedeno u optužnici, odnosno stanovništvo bosanskih Muslimana u enklavama Srebrenica, Žepa i Goražde. Žalbena vijeće ne nalazi nikakvu grešku u takvom pristupu. Žalbena vijeće, prema tome, odbija Tolimirovu osmu žalbenu osnovu.

Isto tako, Žalbena vijeće smatra neosnovanim Tolimirov argument da je Pretresno vijeće pogrešno primijenilo pravo i pogrešno utvrdilo činjenično stanje kada je konstatovalo da su snage bosanskih Srba nanijele teške tjelesne i duševne povrede muškarcima bosanskim Muslimanima iz Srebrenice, kako je to definisano u članu 4(2)(b) Statuta. Žalbena vijeće podsjeća da je prihvaćeno da "prijetnje smrću" i znanje o predstojećoj smrti predstavljaju teške duševne povrede prema članu 4 Statuta. Nadalje, nema ništa u Statutu niti u Konvenciji o genocidu što sprečava pretresno vijeće da razmatra povrede koje su žrtve pretrpjele prije smrti kao odvojen *actus reus* genocida. Nadalje, Žalbena vijeće ne nalazi nikakvu grešku u zaključku Pretresnog vijeća da prisilno premještanje stanovništva bosanskih Muslimana iz Srebrenice predstavlja nanošenje teških duševnih povreda pa stoga i djelo genocida prema članu 4(2)(b) Statuta. Ništa u sudskoj praksi Međunarodnog suda niti u Konvenciji o genocidu ne potkrepljuje Tolimirovu tvrdnju da prisilno premještanje može predstavljati genocid samo ako se raseljeno stanovništvo prebacuje u koncentracione logore ili na mjesta pogubljenja. Uzevši u obzir zaključke Pretresnog vijeća o bolnom procesu razdvajanja žena, djece i staraca od muških članova njihovih porodica u Srebrenici, o strahu i neizvjesnosti u pogledu njihove sudbine i sudbine njihovih zatočenih rođaka muškaraca i o užasnim uslovima njihovog putovanja na teritoriju pod kontrolom ABiH, Žalbena vijeće je uvjeren da je Pretresno vijeće dovoljno obrazložilo svoj zaključak da su patnjama žena, djeca i staraca koji su prisilno premješteni iz Srebrenice njima nanesene teške duševne povrede i da one time predstavljaju djelo genocida prema članu 4(2)(b).

Nadalje, iz razloga navedenih u Presudi, Žalbena vijeće, uz suprotno mišljenje sudije Antonettija, takođe odbija tvrdnju g. Tolimira da je Pretresno vijeće pogrešno primijenilo pravo i pogrešno utvrdilo činjenično stanje kada je zaključilo da su snage bosanskih Srba koje su počinile djela u osnovi navedena u članu 4(2)(a)-(c) imale genocidnu namjeru.

Kada je riječ o Tolimirovom osporavanju zaključaka Pretresnog vijeća o nanošenju teških tjelesnih ili duševnih povreda stanovništvu bosanskih Muslimana prisilno premještenom iz Žepe, Žalbena vijeće podsjeća da teška duševna povreda proizilazi samo iz djela koja imaju teške i dugoročne negativne posljedice na sposobnost pripadnika zaštićene grupe da vode normalan i konstruktivan život i prijete fizičkim uništenjem grupe kao takve. Žalbena vijeće konstatuje da, za razliku od prisilnog premještanja bosanskih Muslimana iz Srebrenice, Pretresno vijeće nije donijelo nikakve zaključke, niti citiralo nikakve dokaze o dugoročnim posljedicama operacije prisilnog premještanja na stanovništvo Žepe. Žalbena vijeće dalje podsjeća da je za djela koja spadaju pod član 4(2)(b) Statuta potreban dokaz rezultata, tj. da je nanesena teška duševna povreda. Žalbena vijeće, uz suprotno mišljenje sudije Sekule i sudije Güneya, konstatuje da u odsustvu zaključaka ili pozivanja na dokaze o dugoročnim posljedicama operacije prisilnog premještanja na stanovništvo Žepe i općenito na stanovništvo bosanskih Muslimana istočne BiH i veze između okolnosti pod kojima je došlo do operacije premještanja u Žepi i fizičkog uništenja zaštićene grupe u cjelini, nijedan razuman presuditelj o činjenicama nije mogao konstatovati da su bosanski Muslimani koji su prisilno premješteni iz Žepe pretrpjeli teške duševne povrede u smislu člana 4(2)(b) Statuta. Shodno tome, Žalbena vijeće, uz suprotno mišljenje sudije Sekule i sudije Güneya, djelimično usvaja desetu žalbenu osnovu i ukida osudu Tolimiru za genocid nanošenjem teških duševnih povreda stanovništvu bosanskih Muslimana istočne BiH prema članu 4(2)(b) Statuta, u mjeri u kojoj je ova osuda utemeljena na operacijama bosanskih Srba u Žepi. Ovaj zaključak ne znači da bosanski Muslimani Žepe nisu bili žrtve genocida. Žalbena vijeće naglašava da je jedino pitanje kojim se ovdje bavi to da li je Pretresno vijeće pogriješilo

kada je konstatovalo da je operacija prisilnog premještanja u Žepi nanijela premještenom muslimanskom stanovništvu teške duševne povrede u smislu definicije tog izraza u članu 4(2)(b) Statuta. Žalbeno vijeće ovdje podsjeća na svoj raniji zaključak da Pretresno vijeće nije pogriješilo kada je konstatovalo da su bosanski Muslimani Žepe bili dio ciljanog dijela zaštićene grupe pa su prema tome bili među krajnjim žrtvama genocida počinjenog nad Muslimanima istočne BiH.

Tolimir nadalje osporava zaključak Pretresnog vijeća da su uslovi proistekli iz 'kombinovanog učinka' operacija prisilnog premještanja žena i djece i ubijanja muškaraca, bosanskih Muslimana, bili namjerno izazvani i sračunati da bi vodili ka fizičkom uništenju bosansko muslimanskog stanovništva u istočnoj BiH. Od Žalbenog vijeća se ranije nije tražilo da se pozabavi pitanjem koja djela se mogu kvalifikovati kao *actus reus* genocida po članu 4(2)(c) Statuta. No, to je vijeće uvjerenja da su pravni principi koje navodi Pretresno vijeće dosljedni postojećoj sudskoj praksi MKSJ-a i MKSR-a, kao i jeziku i duhu Konvencije o genocidu. Žalbeno vijeće zaključuje da namjerno nametanje uslova života sračunatih da dovedu do fizičkog uništenja zaštićene grupe u cjelini ili jednom njenom dijelu, osim ubijanja, uključuje i metode fizičkog uništenja putem kojih počinitelj u konačnici želi da nastupi smrt članova te grupe. Takve metode uništavanja uključuju uskraćivanje hrane, medicinske brige, zaklona ili odjeće, kao i nedostatnu higijenu, sistematsko protjerivanje iz domova ili iscrpljenost kao rezultat prekomjernog rada ili fizičkog iznurivanja.

Pretresno vijeće je razmatralo 'kombinovani učinak' (i) 'operacija prisilnog premještanja' u vezi srebreničkih muslimanskih žena, djece i starijih iz Potočara i muslimanskog stanovništva Žepe i (ii) ubijanja najmanje 5.749 muškaraca, bosanskih Muslimana iz Srebrenice, te je zaključilo da su 'te operacije izvršene s ciljem uništavanja te zajednice bosanskih Muslimana i sprečavanja ponovnog formiranja te grupe na tom području' (odnosno u istočnoj BiH). Po mišljenju Žalbenog vijeća, to što je Pretresno vijeće spojilo operacije ubijanja i prisilnog premještanja po članu 4(2)(c) Statuta bila je pogreška, jer je to protivno samoj sudskoj praksi koju Pretresno vijeće citira u paragrafu 740 prvostepene presude. Žalbeno vijeće podsjeća da se član 4(2)(c) Statuta odnosi na metode uništavanja koje ne dovode odmah do ubijanja članova grupe, ali se u konačnici želi postići njihovo fizičko uništenje. Zbog toga Žalbeno vijeće prihvaća Tolimirov argument da Pretresno vijeće nije pravno smjelo razmatrati kombinovani učinak ubijanja i operacija prisilnog premještanja po članu 4(2)(c) Statuta.

Žalbeno vijeće nadalje želi primijetiti da je svojim načinom primjene člana 4(2)(c) Statuta Pretresno vijeće smatralo da je uništavanje džamija u Srebrenici i Žepi dodatno djelo koje su snage bosanskih Srba nametnule uslovima života zaštićene grupe sračunatim da rezultiraju njenim uništenjem. I samo Pretresno vijeće priznaje da su djela koja predstavljaju 'kulturni genocid' isključena iz okvira Konvencije o genocidu. Stoga je Pretresno vijeće pogrešno primijenilo pravo kada je uništavanje džamija u Srebrenici i Žepi razmatralo u okviru člana 4(2)(c) Statuta.

U svjetlu gore navedenih pravnih grešaka Žalbeno vijeće će sada proučiti činjenične zaključke Pretresnog vijeća i dokaze u spisu da bi utvrdilo da li su operacije prisilnog premještanja muslimanskog stanovništva Srebrenice i Žepe, s izuzetkom ubijanja muškaraca iz Srebrenice i uništavanja džamija u dvijema enklavama, provedene pod takvim okolnostima kojima bi se zaštićenoj grupi nametnulo uslove života koji ispunjavaju kriterij člana 4(2)(c) Statuta. U tom smislu, Žalbeno vijeće podsjeća na svoj zaključak u predmetu Krstić da sama operacija prisilnog premještanja ne predstavlja fizičko uništenje kao takvo i da raseljavanje zaštićene grupe u cijelosti ili djelomično ne predstavlja genocidan čin sam po sebi.

Nakon što je pažljivo razmotrilo relevantne dokaze, Žalbeno vijeće nije se uvjerilo da su operacije prisilnog premještanja u Srebrenici i Žepi, ako ih se sagleda odvojeno od ubijanja muškog stanovništva Srebrenice, provedene pod okolnostima sračunatim da bi rezultirale potpunim ili djelimičnim fizičkim uništenjem zaštićene grupe, odnosno Muslimana u istočnoj BiH. U sudskom spisu nema dokaza da su prisilna premještanja, ako ih se analizira odvojeno od operacije ubijanja i od uništavanja džamija u Srebrenici i Žepi, provedena sa ciljem uništavanja grupe, za razliku od njenog uklanjanja iz te regije. Premda je Žalbeno vijeće uvjerenja da je postojao smišljeni plan da se protjera žene, djecu i starije, bosanske Muslimane, iz Srebrenice i svo muslimansko stanovništvo iz Žepe, Žalbeno vijeće zaključuje da nije utvrđeno van razumne sumnje da je takva politika uklanjanja, provedena putem UZP-a prisilnog uklanjanja, imala za cilj da se fizički uništi to stanovništvo.

Žalbeno vijeće ističe da ovaj zaključak ne predstavlja zaključak da bosanski Muslimani iz Žepe nisu bili žrtve genocida. Žalbeno vijeće je potvrdilo zaključak Pretresnog vijeća da su bosanski Muslimani iz Žepe, zajedno sa Muslimanima iz Srebrenice i istočne BiH općenito, članovi zaštićene grupe u smislu člana 4 Statuta i da su kao takvi bili konačne žrtve genocidnog poduhvata protiv Muslimana istočne BiH.

Shodno tome, Žalbeno vijeće djelimično prihvata Tolimirovu 10. žalbenu osnovu u onoj mjeri u kojoj ona osporava zaključke Pretresnog vijeća po članu 4(2)(c) Statuta za nametanje uslova sračunatih da dovedu do uništenja zaštićene grupe i ukida osuđujuću presudu za genocid po članu 4(2)(c) Statuta.

Gospodin Tolimir nadalje osporava zaključak Pretresnog vijeća da su snage bosanskih Srba ubile trojicu vođa iz Žepe s namjerom da unište muslimansko stanovništvo istočne BiH kao takvo.

Žalbeno vijeće se slaže sa Pretresnim vijećem da selektivno ciljanje vodećih ličnosti u zajednici može predstavljati genocid i da može biti pokazatelj genocidne namjere. Da bi se izveo zaključak o genocidu dovoljno je da su vođe bile odabrane zbog učinka koji bi njihov nestanak imao na preživljavanje grupe kao takve. Pretresno vijeće je zaključilo da su sva trojica vođa iz Žepe bila uhapšena i zatočena ubrzo nakon završetka operacije prisilnog premještanja u Žepi krajem jula 1995. i da su Hajić i Imamović bili ubijeni negdje u augustu 1995., dok je Palić ubijen početkom septembra 1995. Iz tih je zaključaka jasno da do tih ubistava nije došlo prije ili istovremeno sa prisilnim premještanjem stanovništva Žepe, već da je do njih došlo naknadno. Žalbeno vijeće podsjeća da karakter napada na vodstvo treba sagledati u kontekstu sudbine ili onog šta se dogodilo s ostatkom grupe u vrijeme napada ili nakon njega.

U prvostepenoj presudi nema zaključaka niti spominjanja dokaza o tome kako je nestanak trojice vođa iz Žepe uticao na preživljavanje bosansko muslimanskog stanovništva Žepe. Pretresno vijeće je propustilo objasniti kako je njihovo zatočavanje i ubistvo (do čega je došlo tjednima nakon što je svo stanovništvo Žepe prisilno premješteno iz enklave) imalo bilo kakvog uticaja 'na opstanak predmetne grupe kao takve'. S obzirom na činjenicu da je operacija prisilnog premještanja bosanskih Muslimana Žepe dovršena prije nego su trojica vođa iz Žepe bili zatočeni i ubijeni, te u nedostatku bilo kakvih zaključaka o tome da li je i kako gubitak te tri istaknute ličnosti uticao na sposobnost bosanskih Muslimana iz Žepe da prežive u periodu nakon premještanja, zaključak o postojanju genocidne namjere nije jedini razuman zaključak koji se moglo izvući iz spisa. Stoga Žalbeno vijeće zaključuje da je Pretresno vijeće pogriješilo kada je zaključilo da su snage bosanskih Srba ubile trojicu vođa iz Žepe s konkretnom namjerom da unište dio bosansko muslimanskog stanovništva kao takvog i prihvata 12. žalbenu osnovu g. Tolimira.

U žalbenim osnovama 5 i 14 do 20, g. Tolimir osporava pravne i činjenične zaključke Pretresnog vijeća o njegovoj odgovornosti za sudjelovanje u dva udružena zločinačka poduhvata - udruženi zločinački poduhvat ubistva i udruženi zločinački poduhvat prisilnog uklanjanja. Kao prvo, u 5. žalbenoj osnovi g. Tolimir osporava zaključak Pretresnog vijeća da je UZP vid odgovornosti u međunarodnom običajnom pravu. Iz razloga navedenih u presudi, Žalbeno vijeće, uz suprotno mišljenje sudije Antonettija, zaključuje da su tvrdnje g. Tolimira neosnovane i odbacuje njegovu 5. žalbenu osnovu. Žalbeno vijeće, uz suprotno mišljenje sudije Antonettija, takođe ne nalazi osnovu u tvrdnjama g. Tolimira da je Pretresno vijeće pogrešno primijenilo pravo i pogrešno utvrdilo činjenično stanje kad je izvelo zaključke o relevantnim vojnim principima VRS-a i o njegovom položaju pomoćnika komandanta i načelnika Sektora za obavještajno-bezbjednosne poslove. Pretresno vijeće je razumno zaključilo da su, u skladu sa redovnim vojnim lancem komandovanja, bezbjedonosni organi bili neposredno potčinjeni komandantima tih brigada ili jedinica u svakodnevnom radu, a da je načelnik Sektora za obavještajno-bezbjednosne poslove rukovodio, koordinirao i nadzirao rad potčinjenih obavještajno-bezbjednosnih organa kada se radilo o pitanjima povezanim sa bezbjednošću ili obavještajnim poslovima. Nadalje, Žalbeno vijeće potvrđuje zaključke Pretresnog vijeća o ovlastima g. Tolimira i o informacijama koje je imao na raspolaganju. Zbog toga Žalbeno vijeće, uz suprotno mišljenje sudije Antonettija, odbija 14. žalbenu osnovu g. Tolimira.

U svojoj 15. žalbenoj osnovi g. Tolimir osporava zaključak Pretresnog vijeća da je UZP prisilnog uklanjanja postojao i zaključke o njegovom sudjelovanju u tome. Konkretno, on tvrdi da je Pretresno vijeće pogriješilo kada je: (i) zaključilo da je rukovodstvo RS u maju 1992. usvojilo ciljeve koji dokazuju politiku da treba protjerati muslimansko stanovništvo iz istočne BiH, pogrešno tumačeći Direktivu 7 i njenu povezanost s Direktivom 7/1 i naknadna vojna naređenja VRS-a; (ii) zaključilo da je VRS sudjelovala u ograničavanju konvoja UNPROFOR-a i humanitarne pomoći; (iii) uzelo u obzir napad na srebreničku enklavu kroz tunel noću sa 23. na 24. juna 1995.; i (iv) zaključilo da je status 'zaštićenih zona' bio nepovrediv prema međunarodnom pravu premda one nisu bile u potpunosti demilitarizirane. Iz razloga koji se navode u presudi, Žalbeno vijeće, uz suprotno mišljenje sudije Antonettija, nalazi da te tvrdnje g. Tolimira nemaju osnove. Na isti način, Žalbeno vijeće, uz suprotno mišljenje sudije Antonettija, smatra neosnovanim argumente g. Tolimira da je Pretresno vijeće pogrešno primijenilo pravo i pogrešno utvrdilo činjenično stanje kad je zaključilo da je on bitno doprinio UZP-u prisilnog uklanjanja.

Što se tiče njegove odgovornosti u okviru UZP-u ubistva, Tolimir prvo tvrdi da je Pretresno vijeće počinilo činjeničnu i pravnu pogrešku kada je zaključilo da su dva incidenta ubijanja, konkretno ubistva 600 do 1.000 bosanskih Muslimana u skladištu u Kravici 13. i 14. jula 1995. i ubistva šestorice bosanskih Muslimana iz Srebrenice koja je počinila jedinica 'Škorpioni' na lokaciji blizu Trnova, počinjena da se postigne zajednički cilj UZP-a ubistva.

Iz razloga navedenih u presudi, Žalbeno vijeće, uz suprotno mišljenje sudije Antonettija, ne smatra da je Pretresno vijeće pogriješilo kad je zaključilo da su ubistva kod skladišta u Kravici bila dio zajedničkog plana ubijanja i odbacuje 19. žalbenu osnovu g. Tolimira.

Što se tiče osporavanja koje iznosi g. Tolimir na račun zaključaka Pretresnog vijeća o ubistvima šestorice bosanskih Muslimana blizu Trnova, Žalbeno vijeće ukazuje na to da Pretresno vijeće nije izričito zaključilo da je postojala veza između pripadnika jedinice 'Škorpioni' koji su počinili ubistva kod Trnova i nekog od članova UZP-a i da su zbog toga ta ubistva bila dio UZP-a ubistva. Pretresno vijeće je samo aludiralo na takav zaključak, zaključivši na osnovu 'dokaza u cjelini', uključujući i dokaze o ubistvima kod Trnova, da je postojao zajednički plan da se ubije muškarce, bosanske Muslimane, iz Srebrenice. Žalbeno vijeće je zaključilo da je propust Pretresnog vijeća da dalje obrazloži nužnu povezanost

između počinitelaca i nekog člana UZP-a jednak nepostojanju obrazloženog mišljenja. U svjetlu ove pravne greške Pretresnog vijeća, Žalbeno vijeće će razmotriti da li činjenični zaključci Pretresnog vijeća u cijelosti omogućuju razumnom presuditelju o činjenicama da uspostavi vezu između jedinice 'Škorpioni' i nekog člana UZP-a ubistva.

Žalbeno vijeće primjećuje da iako je Pretresno vijeće utvrdilo da je jedinica 'Škorpioni' u relevantno vrijeme djelovala pod vodstvom snaga bosanskih Srba, nije utvrdilo pod čijim vodstvom ili u skladu sa čijim naređenjima su djelovali. Žalbeno vijeće podsjeća da Pretresno vijeće nije zaključilo da su svi pripadnici snaga bosanskih Srba takođe bili i članovi UZP-a ubistva. Premda dokazi na koje se pozvalo Pretresno vijeće ukazuju na to da su tu šestoricu muškaraca pripadnici jedinice 'Škorpioni' prevezli iz Srebrenice na područje Trnova gdje su naknadno ubijeni, Žalbeno vijeće nije uvjerenja da je Pretresno vijeće na temelju tih činjenica moglo razumno zaključiti da su pripadnici jedinice 'Škorpioni' počinili tih šest ubistava u Trnovu u cilju ostvarenja zajedničkog plana UZP-a ubistva. Zbog toga Žalbeno vijeće prihvata 20. žalbenu osnovu g. Tolimira.

U svojoj 16. žalbenoj osnovi g. Tolimir osporava zaključke Pretresnog vijeća da je znao i namjeravao provesti zajednički plan ubijanja vojno sposobnih muškaraca, bosanskih Muslimana, iz srebreničke enklave. Takođe osporava zaključke Pretresnog vijeća da je on značajno doprinio tom zajedničkom planu. Iz razloga koji su detaljno obrazloženi u presudi, Žalbeno vijeće, uz suprotno mišljenje sudije Antonettija, odbacuje argumente g. Tolimira o tome da se zaključci Pretresnog vijeća o njegovom saznanju i doprinosu UZP-u primarno temelje na njegovom položaju pomoćnika komandanta i da je Pretresno vijeće neispravno protumačilo dokazne predmete Tužilaštva i Odbrane koji su relevantni za njegovo sudjelovanje u UZP-u ubistva. Žalbeno vijeće, uz suprotno mišljenje sudije Antonettija, odbija 16. žalbenu osnovu g. Tolimira.

U 17. i 18. žalbenoj osnovi g. Tolimir osporava zaključke Pretresnog vijeća o njegovoj odgovornosti na osnovu UZP-a III za djela progona, uključujući situaciono uslovljena ubistva kao prirodnu i predvidljivu posljedicu UZP-a prisilnog uklanjanja i UZP-a ubistva (17. osnova) i za ubistva trojice vođa iz Žepe kao prirodnu i predvidljivu posljedicu UZP-a prisilnog uklanjanja (18. osnova). Iz razloga navedenih u presudi, Žalbeno vijeće, uz suprotno mišljenje sudije Antonettija, smatra argumente g. Tolimira neosnovanim i odbija njegovu 17. i 18. žalbenu osnovu.

U žalbenim osnovama 21 do 23, g. Tolimir osporava zaključke Pretresnog vijeća o njegovoj odgovornosti u vezi sa genocidom, udruživanjem radi vršenja genocida i zločinima protiv čovječnosti. Iz razloga navedenih u presudi, Žalbeno vijeće, uz suprotno mišljenje sudije Antonettija, zaključuje da Pretresno vijeće nije pogriješilo kada je zaključilo da je g. Tolimir posjedovao genocidnu namjeru i da je posjedovao traženu mens rea za zločine protiv čovječnosti. Žalbeno vijeće, uz suprotno mišljenje sudije Antonettija, takođe potvrđuje zaključke Pretresnog vijeća da g. Tolimir snosi krivičnu odgovornost za udruživanje radi vršenja genocida na osnovu njegovog bitnog doprinosa UZP-u ubistva. Stoga Žalbeno vijeće, uz suprotno mišljenje sudije Antonettija, odbija žalbene osnove 21 do 23 g. Tolimira.

Na kraju, u 24. žalbenoj osnovi g. Tolimir osporava zaključke Pretresnog vijeća o njegovim kumulativnim osudama, a u 25. žalbenoj osnovi zaključke o visini kazne. Zbog razloga navedenih u presudi Žalbeno vijeće zaključuje da Pretresno vijeće nije pogrešno primijenilo pravo niti pogrešno utvrdilo činjenično stanje kad je primijenilo principe kumulativnih osuda i odbija 24. žalbenu osnovu g. Tolimira. Žalbeno vijeće, uz suprotno mišljenje sudije Antonettija, takođe zaključuje da Pretresno vijeće nije pogriješilo u primjeni principa odmjeravanja kazne na način da bi izreklo kaznu koja bi bila očigledno pretjerana i neproporcionalna.

Sada bih se pozabavio uticajem kojeg zaključci Žalbenog vijeća imaju na visinu kazne. U tom kontekstu Žalbeno vijeće ima u vidu da je ukinulo neke od osuđujućih presuda g. Tolimiru. No, Žalbeno vijeće ima u vidu i da preostale osuđujuće presude g. Tolimira, posebno one koje se odnose na genocid počinjen putem ubijanja muškaraca iz Srebrenice i putem nanošenja teških tjelesnih ili duševnih povreda bosansko muslimanskom stanovništvu Srebrenice i dalje ostaju na snazi. U svjetlu samih osuđujućih presuda za genocid, Žalbeno vijeće smatra da odgovornost g. Tolimira ne zaslužuje preinaku njegove kazne.

Sada ću pročitati cijeli tekst dispozitiva presude Žalbenog vijeća.

Iz gorenavedenih razloga ŽALBENO VIJEĆE,

NA OSNOVU člana 25 Statuta i pravila 117 i 118 Pravilnika;

IMAJUĆI U VIDU pismene podneske strana u postupku i argumente koje su iznijele na žalbenom pretresu 12. novembra 2014.;

ZASJEDAJUĆI na javnoj sjednici;

DJELIMIČNO PRIHVATA 6. žalbenu osnovu i UKIDA osuđujuću presudu g. Tolimiru za istrebljivanje kao zločin protiv čovječnosti u onoj mjeri u kojoj se odnosi na ubistva trojice vođa iz Žepe koja se navode u paragrafu 23.1 optužnice;

DJELIMIČNO PRIHVATA, uz suprotna mišljenja sudija Sekule i Güneyja, 10. žalbenu osnovu i UKIDA osudu g. Tolimira za genocid počinjen putem nanošenja teških duševnih povreda bosansko muslimanskom stanovništvu istočne BiH po članu 4(2)(b) Statuta u mjeri u kojoj se ta osuđujuća presuda zasniva na prisilnom premještanju bosanskih Muslimana iz Žepe;

DJELIMIČNO PRIHVATA 10. žalbenu osnovu i UKIDA osuđujuću presudu g. Tolimiru za genocid počinjen putem nametanja uslova života sračunatih da unište bosansko muslimansko stanovništvo istočne BiH po članu 4(2)(c) Statuta;

PRIHVATA 12. žalbenu osnovu i UKIDA njegovu osuđujuću presudu za genocid (tačka 1) u onoj mjeri u kojoj se ona odnosi na ubistva trojice vođa iz Žepe kako je navedeno u paragrafu 23.1 optužnice;

PRIHVATA 20. žalbenu osnovu i UKIDA osuđujuću presudu g. Tolimiru za genocid (tačka 1), istrebljivanje kao zločin protiv čovječnosti (tačka 5) i ubistvo kao kršenje zakona i običaja ratovanja (tačka 5) u onoj mjeri u kojoj se odnose na ubistva šestorice muškaraca, bosanskih Muslimana, blizu Trnova kako je navedeno u paragrafu 21.16 optužnice;

ODBIJA, uz suprotno mišljenja sudije Antonettija, žalbene osnove 1, 3, 5, 7, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23 i 25;

ODBIJA preostale žalbene osnove g. Tolimira;

POTVRĐUJE preostale osude g. Tolimira po tačkama 1, 2, 3, 5, 6 i 7;

POTVRĐUJE kaznu doživotnog zatvora g. Tolimiru, u koju prema pravilu 101(C) Pravilnika treba uračunati vrijeme koje je već proveo u pritvoru;

NALAŽE da se presuda izvrši odmah u skladu s pravilom 118 Pravilnika;

NALAŽE, u skladu s pravilom 103(C) i 107 Pravilnika, da Tolimir ostane u pritvoru

Međunarodnog suda dok se ne privedu kraju pripreme za njegovo prebacivanje u državu u kojoj će služiti kaznu.

Sudija William H. Sekule prilaže djelimično suprotno mišljenje.

Sudija Mehmet Güney prilaže djelimično suprotno mišljenje.

Sudija Jean-Claude Antonetti prilaže izdvojeno i djelimično suprotno mišljenje.

Ova sjednica Žalbenog vijeća Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju je završena.

***